

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра хореографії та мистецтвознавства

**ТВОРЧА І ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА КЕРІВНИКА
ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ**

(Лекція №4 для студентів IV курсу ФФВ з дисципліни

«Теорія і методика викладання хореографії

у навчальних закладах різного типу»)

Напрямок підготовки – 6.02.02.02 «Хореографія»

Розробила: викл. Шелейкіс Я. Є.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії та мистецтвознавства

Протокол № 1 від « 28» серпня 2015р.

Завкафедри проф. канд.пед.наук _____ Сосіна В. Ю.

Львів -2015

План:

1. Творча робота керівника хореографічного колективу
2. Виховні завдання репертуару
3. Репертуар танцювального колективу
4. Організація роботи в танцювальному колективі

1. Творча робота керівника хореографічного колективу

В естетичному вихованні підростаючого покоління важлива роль відводиться мистецтву, зокрема хореографічному. Танцювальне мистецтво в нашій країні з кожним роком набуває всього велику популярність, стає одним з найдієвіших чинників формування гармонійно розвиненої, духовно багаті особи.

Танцювальне мистецтво — масове мистецтво, воно доступне всім, Десятки тисяч дітей беруть участь в роботі хореографічних кружків, балетних студій. Завдяки систематичній хореографічній освіті і вихованню учні набувають загальної естетичної і танцювальної культури, а розвиток танцювальних і музичних здібностей допомагає тоншому сприйняттю професійного хореографічного мистецтва.

Залучення до мистецтва хореографії включає ознайомлення учнів з класичними балетами, сучасною музикою і постановками крупних балетмейстерів; з джерелами танцювальної культури, самобутністю національних танців, пов'язаних з життєвим устроєм народів; з їх барвистими костюмами, образами народної поезії, музично-ритмічним складом мелодій.

Танець — це сукупність виразних і організованих рухів, підлеглих загальному ритму, втіленому в завершену художню форму. Кожен хореографічний твір вимагає від учня емоційності, творчої активності, мобілізації всіх його фізичних і духовних сил. Педагог-хореограф повинен навчити своїх вихованців основам танцювального мистецтва, дати їм необхідні знання, навички, танцювальну техніку, зважаючи на вікові особливості учнів; він постійно повинен пам'ятати» що виконання завдань, поставлених перед

радянською хореографією, безпосередньо залежить від змісту і методики учбового процесу.

"Педагог" в перекладі з грецької означає "ведучий дитину". В сучасному розумінні педагогіка давно перетворилась в науку про виховання, освіту та навчання. Чи треба балетмейстеру, керівнику дитячого колективу глибоке проиикнення в питання педагогіки, здавалось би не пов'язаної безпосередньо з танцями. Інакше кажучи, завданням керівника дитячого колективу є не тілші та паніть по стільки те, що дігпигз буде вміти гарно Танцювати, я те, яка людина буде вихована в цьому колективі.

Майже всі, хто працює зараз з дітьми, відмічають: "З дітьми стало працювати складніше". Вірне спостереження. Але чому? Діти стали гіршими? Ні, наші діти зовсім не гірші, в цьому ми переконуємося неодноразово. Просто вони стали іншими. Просто методи нашої роботи з ними часом відстають від розвитку педагогічної дійсності.

Значну роль в цьому зв'язку мають проблеми підвищення педагогічної майстерності вчителя - головної фігури, котра здійснює учбово-виховний процес.

Скомпонувавши основні складності, які виникають у балетмейстера в спілкуванні з дітьми, можна отримати наступну картину:

1. Нездатність налагодити контакт.
2. Складності в управлінні спілкування на заняттях.
3. Нерозуміння внутрішньої позиції учня.
4. Нездатність вибудувати взаємовідношення та перебудувати його в залежності від педагогічних завдань.

Дуже багато керівників мають спрощену уяву про роботу з дитячим колективом. Більш того, де-ніде існує думка, що дитячим колективом керувати легше, ніж дорослим, і цим займаються ті, хто, нібито не може працювати, з дорослими. Ця думка не вірна. З дітьми можуть працювати не всі. Діти дуже довірливі, уважні та вдячні учасники, та разом з тим, дуже вибагливі, їм недостатньо того, що керівник дає назву танцю та рухи, їм треба знати все, що стосується роботи, вони не терплять фальші. Будь-яка неправда обертається

проти керівника і нічого не змусить дитину брати участь у колективі, якщо він відчуває фальш, з дитиною треба розмовляти так як з дорослим, бачити в ньому особистість, не "сюсюкати", не загравати. Це з одного боку, а з другого - треба пам'ятати, що це дитина, давати йому можливість проявляти себе, не стримувати його емоцій, а направляти їх. Використовувати дитячу безпосередність в рухах, в сприйнятті та вираженнях своїх прагнень у роботі, так як часто на сцені можна бачити "маленьких старичків". Все здалося б, вони грамотно виконують, як по-дорослому; без дитячої радості та безпосередності.

Зуміти з'єднати в одне серйозність роботи з дітьми та їх дитинство в усіх проявленнях в колективі - одна із складних задач керівника і не завжди може виконатись. Виховуючи дітей, балетмейстер постійно повинен пам'ятати, що він педагог та вихователь. Це треба пам'ятати як в процесі репетицій, так і під час відпочинку та гастрольних поїздок під час екскурсій та концертів, під час зустрічей та фестивалів...

2. Виховні завдання репертуару

Важливе значення має підбір репертуару. Це і можливість розкрити себе, проявити свої кращі акторські здібності та фізичну підготовку, це вивчення фольклору свого народу та краю, знайомство з танцями, звичаями, традиціями інших народів та країн, відображення засобами хореографії героїчних днів, історичних подій, сьогодення і таке інше.

Звертаючи увагу на питання підбору репертуару та його виховного значення хочеться сказати про два суттєвих моменти.

По-перше - слід дуже уважно відноситись до побажань дітей. Вони набагато зацікавленіше будуть працювати над номером, якщо їх це хвилює. Відповідно скласти програму.

По-друге - вище говорилося про "маленьких старичків", діти будуть такими, якщо хореографічний номер дорослих механічно перенести на дітей. У дітей своя лексика, інші костюми, інше сприйняття того, що відбувається, і танці, композиції, сюїти треба готувати разом з ними і на конкретних

виконавців. Підкреслюємо, мова іде про перенесення "дорослих" танців на дитячі хореографічні колективи. Це неприпустимо!

Специфіка хореографічного колективу

Працюючи з дитячим хореографічним колективом, дітей треба вчити не тільки танцювати, а також знайомити з мистецтвом в цілому. Так як кожен вид мистецтва має свої засоби виразності, по-своєму розкриває життя.

Танець - мистецтво особливо близьке людині в молоді роки, коли дитяча та юнацька енергія потребує виходу.

Чим же відрізняється робота хореографічного колективу від інших, адже музичний та інший емоційний вплив мають і інші види мистецтв?

Мистецтво хореографії (від грецької хорео - рух, графіо - писати) засновано на музично-організаторських умовних образно-виразних рухах людського тіла. В тому, як людина рухається, жестикулює та пластично реагує на дії інших і проявляються особливості характеру, почуттів, неординарність особистості.

Образна природа хореографії

1. Музика.
2. Ритм та симетрія
3. Орнаментальний візерунок.
4. Декоративне ціле.

Риси, які відрізняють дитячий хореографічний колектив такі:

- відображення думок, образів, завдань, взаємовідносин через рухи тіла, жести, пози, міміку;
- єдина форма одягу, котра заставляє учасників підтягнутися, слідкувати за статуєю;
- репетиційна зала, без котрої немає роботи в хореографічному колективі;
- музичним супровід створює атмосферу, яка виховує учасників;
- яскраві костюми для виступів.

Суб'єктивним елементом життєдіяльності дитячого хореографічного колективу є те величезне коло питань та проблем, які в інших колективах можуть і не виникати. Тільки два приклади: працелюбність і терпіння потрібно

виховувати в будь-якій справі, але ті фізичні навантаження, які витримують діти в хореографічному колективі, під силу не всім. Тут і виникають проблеми, з якими не завжди справляються і діти і керівники.

В колективах, на яких проводились спостереження на протязі років, питання фізичних навантажень та їх переборювання, вирішувалося мобілізацією сили волі через конкретне завдання в групі виконавців таким чином, що окремо без одного виконавця не може бути виконано завдання в цілому. Для цього, наприклад, в роботі з хлопчиками, коли вони вивчають присядки, використовується такий прийом: показавши рух, наприклад, "присядка-розніжка", домагались, щоб вони цей рух виконували всі разом, в лінії, поклавши розкриті в сторону руки на плечі один одному. Таким чином, якщо хоча б один зробить рух невірно, це відобразиться на всій лінії. Цей рух можна вчити в парі, взявшись за руки обличчям один до одного чи стіною один до одного, що зобов'яже дітей мобілізувати себе, бо помилка буде впливати на партнера, і ще одна форма виховання терпіння та працелюбності (при чому необхідно враховувати, що в такому виді мистецтва як хореографія, надзвичайно важливо почати займатися як можна раніше): до малят закріплюються старші товариші - "шефи", які відповідають за них. Для дітей заняття з малятами - це вміння передати свої знання молодшим, бути педагогом, виховувати собі зміну, а малята - не повинні підводити свого "вчителя". І той і другий відчувають відповідальність, проявляють терпіння та працелюбство, такі відносини закріплюють зв'язки в колективі, сприяють наслідуванню в ансамблі. До речі, це дуже допомагає роботі балетмейстера, а деякі "шефи" після такої "практики" поступили в педагогічні інститути, інститути культури, училища культури.

"Шефи" та "підшефні" пам'ятають один одного дуже довго, може бути це на все життя залишиться. За нашими роздумами треба більше довіряти дітям, не заорганізовувати їх власною ініціативою і це дасть їм можливість самим впливати на дисципліну, порядок, зберігати традиції в колективі.

Індивідуальна робота з дітьми

В дитячому колективі особливо слід відмітити індивідуальну бесіду з учасниками, так як діти в такому віці більше сприймають довірливу розмову, ніж "відчитування" при всьому колективі.

Індивідуальне позапланове виховання приносить велику користь конкретній людині, так як повністю іде предметна розмова про нього,

Особливо добре проявляється характер дітей в поїздках. Тут вони можуть пізнати одні! одного, допомогти одні одному проявити кращі якості. Один із цікавих випадків під час поїздок ансамблю "Дружба" (м.Рівне).

Мама привела в колектив двох синів Вітю та Юру. Одному - 11 років, другому - 7. Батько - військовий, часто не буває дома, мама теж працює, і хлопчики виховуються "вулицею". Дуже жваві, з вразливим самолюбством,

але вони полюбили танець, як форму самовираження та виходу зайвої енергії. Вони поступово вивчили репертуар та мали можливість та честь їхати з колективом до М.Києва, для участі в відповідальних концертах в найбільшому залі країни в концертному залі "Україна" та інших концертах.

Слід відзначити, що в колективі заведена традиція: якщо учасник провинився (запізнився, не дисциплінований на репетиції тощо) він отримує "наряд" і назначається черговим, особливо в поїздках, "поза черги" займається прибиранням, підготовкою костюмів тощо. Той же, хто не має "нарядів", одержує задоволення бути "справжнім чоловіком" (про це повідомляється в колективі, йому дозволено подавати дівчатам руку при вході та виході з автобуса тощо). Це дуже приємно для хлопців; По-перше, це говорить про те, що він веде себе чомно, а по-друге, дає можливість "залицятися" до дівчат. Так Вітя, який ні в що не ставив дівчат і вважав за честь мати "наряди", був "справжнім чоловіком" в поїзді до Києва. 1 оди» раз, після концерту, швидко переодягнувся, вибіг до автобуса, щоб подати руку "дамам", які заходили туди, коли всі пройшли було дуже багато сміху. Виявляється, Вітя так поспішав "залицятися", що прибіг до автобусу-в одних шкарпетках (це було в липні). Цей випадок здивував навіть маму Віті, котра ледь впізнала по поведінці свого сина.

Такі приклади говорять про те, що вплив колективу та керівника на дітей великі. Важливо, щоб це було системою, з індивідуальними підходами, з

конкретно поставленими задачами, з цілеспрямованими діями, з певною методикою, котра проводиться роками, постійно в процесі спілкування в колективі,

Антуан де Сент-Екзюпері називав людське спілкування найбільшим даром на світі. Але в одному випадку це - дар, а в іншому - професійна необхідність. Є такі види праці, котрі просто неможливі без спілкування. Таким видом трудової діяльності є робота педагога. Однією із сторін є спілкування. Через живе та безпосереднє спілкування викладача з учнем проходить головна в педагогічній роботі - вплив особистості на особистість.

3. Репертуар танцювального колективу

Основою репертуару дитячих самодіяльних танцювальних кружків є народні танці. Створюючи їх, керівник повинен враховувати вікові особливості дітей.

Старанне і глибоке вивчення народної танцювальної творчості дає можливість створити дійсно високохудожній репертуар.

Працюючи над постановкою народних танців, керівники повинні знаходити такі форми, які відповідали б можливостям дитячого віку і одночасно зберігали риси справжнього народного мистецтва. З дітьми необхідно працювати вдумливо, вимогливо, систематично, не забуваючи, що в роботі хореографа не буває дрібниць. Готуючись до занять, керівник кружка підбирає такі танцювальні рухи, які зрозумілі дітям, доступні для виконання як за своїм змістом, так і по характеру.

Бувають випадки, коли керівник дитячого колективу при постановці танців захоплюється складними рухами (різні присядки, повороти в повітрі, стрибки і т. д.). Їх слід використовувати так, щоб вони були природною кульмінацією танцю, а не виглядали б штучно, відірвано від характеру постановки. Рекомендуємо включати складні рухи тільки в танці, які виконують діти старшого віку.

Мова народного танцювального мистецтва яскрава і виразна. Танець кожного народу — це ілюстрація його життя, побуту, праці.

Серед танців народів братських республік СРСР найбільш доступні для виконання дітьми росіяни, білоруські, литовські, молдавські, естонські, латиські.

А з народних танців країн соціалістичної співдружності — чеські, для яких найхарактернішим є рух польки, що добре засвоюється школярами. Простотою малюнка, життєрадісністю, живою і веселою музикою чеські танці цілком відповідають вимогам репертуару дитячих кружків.

Польські танці — краков'як і мазурка — складні по своїх рухах, їх можна виконувати тільки дітям старшого віку.

Угорські, болгарські і румунські танці дуже своєрідні по ритму і музиці, більшість з них виконується в дуже швидкому темпі. Тому їх можна рекомендувати тільки для добре підготовлених дітей.

Деякі керівники в репертуар колективів включають танці, які не відповідають віку дітей. Часто можна бачити маленьких дівчаток, які виконують ліричні хороводи, веснянки, зміст яких для них зовсім незрозуміло.

Таке виховання, звичайно, не принесе дітям користі. Художній матеріал для естетичного виховання повинен відображати життя, близьке і зрозуміле дітям. Танці повинні нагадувати гру.

Одним з важливих завдань дитячих колективів художньої самодіяльності є показ нашої дійсності, створення образів радянських дітей. Досягненню цієї мети сприяє робота над постановками тематичних і сюжетних танців. Підбираючи репертуар для колективу, необхідно керуватися ідейно-художньою спрямованістю танцю або хореографічної композиції, якістю музичного супроводу і обов'язково віковими особливостями і творчими можливостями дітей.

Сюжетами танцювальних постановок можуть бути використані картини художників, пісні, казки, байки, розповіді, вірші як класиків, так і сучасних авторів. Але не слід забувати про умовність хореографічного мистецтва, адже не всі конкретні життєві явища можна передати мовою танцю. Сміливо вирішуючи нові задачі, знаходячи нові засоби виразності, постановник повинен

завжди пам'ятати, що головним мірилом творчості є художня правдивість, чітко і ясно донесення до глядача ідейного задуму твору.

Дітей завжди хвилюють подвиги юних героїв цивільною і Великою Вітчизняною воєн, які разом з дорослими захищали рідну Батьківщину. У танці ця тема також повинна знайти своє втілення, але до неї потрібно підходити дуже обережно, враховуючи особливості дитячої психології. При постановці таких танців не слід забувати, що акторами тут є діти.

Хореографічний спектакль, в якому діють різнохарактерні образи, сприяє ідейно-естетичному вихованню дітей, розширює їх кругозір, справляє яскраве враження як на учасників спектаклю, так і на дітей-глядачів. Робота над сценічним чином, правдивим і виразним, вимагає від учасників свідомого і відповідального відношення до занять.

Керівникові необхідно обдумати всі мізансцени в постановках, а на репетиціях, коли ще відсутні декорації, використовувати різні предмети (столи, стільці і ін.), які допоможуть дітям орієнтуватися на сценічному майданчику.

Практична робота над постановкою починається з роз'яснень керівника, які допомагають юним виконавцям зрозуміти зміст танцю, з'ясувати характери дійових осіб, образи постановки і т.д. Після бесіди учні прослуховують музичний супровід. Тільки після цього керівник переходить до практичного показу окремих рухів і танцювальних комбінацій, указуючи на характер їх виконання. Необхідно пам'ятати, що побудова композиції в цілому, окремі фігури, малюнки, точність і виразність рухів є засобами розкриття змісту танцю.

Хореографічні постановки на основі класичного танцю можна створювати для учасників колективу, що систематично навчаються впродовж трьох-чотирьох років.

Основою учбової роботи колективу, прагнучого засвоїти класику, є систематичний класичний тренаж. Починати роботу надкласичним репертуаром потрібно з доступніших вправ, побудованих на простих елементах класичного танцю, поступово ускладнюючи їх, відповідно зросту і технічній підготовленості дітей.

На класичній основі можна поставити багато цікавих танців на сучасну тематику. Іноді можна використовувати матеріал з класичного балету. Діти люблять виконувати казкові персонажі, птахів, звірів і т.д. Підбираючи до репертуару класичні твори необхідно враховувати технічну і фізичну підготовленість виконавців, а також їх зовнішні дані. Недоліки фігури, непримітні в народних і сучасних костюмах, обов'язково виявляються в костюмах, призначених для виконання класичних танців (пачках, хітонах і т. д.).

Помиляються ті керівники, які прагнуть навчити дітей танцювати на пуантах, використовують окремі танці з професійних балетів.

На пуантах можуть танцювати діти, що навчаються в хореографічних училищах і студіях класичного танцю.

У дитячих хореографічних куклях можна широко використовувати балетну класичну музику, створюючи на її основі танці, за своїм змістом і танцювальній лексиці доступні для виконання дітьми тієї або іншої групи.

Музичний супровід

Тісний зв'язок двох видів мистецтва — музики і танцю — підтверджується історією вікового розвитку світової культури.

У заняттях танцювального кружка важливе місце відводиться музиці, яка, позитивно впливаючи на дітей, допомагає розвивати їх здібності, розкрити зміст танцю.

Музика є невід'ємною частиною танцю, важливим компонентом в хореографічному мистецтві, в художньому і естетичному вихованні дітей. Не можна розглядати її тільки як ритмічний супровід, що полегшує виконання рухів. Підбирати музику слід так, щоб зміст танцювальної постановки цілком відповідав характеру музики і давав би можливість при розробці окремих епізодів пов'язувати дію і рухи з музикою. Підбір музики впливає на якість хореографічної постановки, вона може сприяти успіху або бути причиною невдачі. Керівник не повинен вимагати від концертмейстера зміни вказаного в нотах темпу, нюансів, переставляти частини музичного твору, додавати акорди

для переходу від однієї мелодії до іншої. Музику потрібно виконувати так, як її написав композитор.

Для народних і класичних танців використовують народну музику, обробки народних мелодій, а також кращі зразки вітчизняної і зарубіжної класики, твори радянських композиторів.

Необхідно стежити, щоб на заняттях діти уважно слухали музичний супровід, відчували і правильно відтворювали його в рухах. Музика повинна бути доступною і зрозумілою дітям за формою і змістом. Рухи, які діти виконують у супроводі музики, повинні бути засобом виразності.

Концертмейстерові, що працює разом з педагогом-хореографом, необхідно творчо підходити до уроку, уміло підбирати музичну літературу. Екзерсис у верстата і на середині залу можна проводити під музичну імпровізацію. Імпровізаційна музика повинна точно відповідати заданій педагогом композиції, мати певний ритмічний малюнок, характер рухів. Якщо, наприклад, батман фондю виконується в одній композиції з батман фраппе, то ритмічний малюнок музичної фрази буде різний по своєму характеру: плавний, співучий при виконання батман фондю і різкий, уривистий при виконання батман фраппе.

Музика з певним темпом, метром і ритмічним малюнком виражає і підкреслює характерні особливості рухів, допомагає їх виконання.

Костюм

Костюм в дитячій художній самодіяльності займає важливе місце. Він не тільки прикрашає танець, допомагає розкрити його зміст, але також грає і пізнавальну роль. Дитина знайомиться з костюмами братських республік СРСР і різних країн.

Костюм для народного танцю повинен зберігати деталі національного одягу — її крій, орнамент, вишивку, прикраси і в той же час бути дитячим. Не обов'язково шити костюм з дорогої тканини, можна використовувати і скромнішу тканину, але головне, щоб костюм був легким, зручним і красивим.

У сучасних танцях маленьких дівчаток краще всього одягати в святкові платтячка світлих тонів; хлопчики добре виглядають в тенісах, шортах або коротких брюках.

Бувають випадки, коли деякі керівники випускають дітей на сцену в пачках. Пачка — це професійний класичний костюм, який підкреслює бездоганну виворотність ніг, еластичний великий крок, постановку корпусу, голови і ін. Тому не рекомендується копіювати костюми артистів балету.

Особливу увагу необхідно приділяти головним уборам і зачіскам. Головний убір повинен бути легеньким, невеликим і, безумовно, відповідати певному народному костюму. Необхідно відмовитися від великих кокошників і вінків, а також величезних бантів. Діти повинні акуратно причесати, лоб відкритий, бажано без чубка і завитих.

Взуття для малюків: легкі туфлі, чешки або тапочки, білі шкарпетки або гольф.

Діти старшого віку надягають: дівчатка — туфлі на невеликому каблучку, черевички або легкі чобітки; хлопчики — туфлі або чобітки. У класичних танцях, зазвичай — балетні туфлі.

Народні костюми можна замінити полегшеною піонерською формою (блакитна спідничка, біла блузочка з короткими рукавами, червоний пояс), додавши до неї елемент народного костюма — вінок, хусточку, тубетейку і т.д.

Прикрашає танець різноманітний реквізит: обручи, м'ячі, хусточки, шарфи, вінки, стрічки, віяла.

До виступу необхідно провести репетицію в костюмах, щоб діти звикли до них і не розгубилися під час виступу, а керівник ще раз перевірів би, наскільки акуратно і гарно одягнені його вихованці.

4. Організація роботи в танцювальному колективі

Керівник танцювального колективу — це педагог, що має професійна хореографічна освіта, вихователь і організатор. Його пояснення повинні бути простими і доступними. Керівник повинен бути вимогливим до себе, адже

кожне його слово, погляд, інтонація, зовнішній вигляд, манера одягатися, рухатися, розмовляти має велике значення.

Дитину легко образити тактовністю, грубим словом. Доброзичлива обстановка під час занять, що ґрунтується на взаємній симпатії, — запорука творчого успіху в колективі.

У хореографічний колектив приймають фізично здорових дітей, що мають певні здібності до танців, володіють музичним слухом і ритмом. Бувають фізичні недоліки, із-за яких неможливо навчити дитини мистецтву танцю. До них відносяться кривизна ніг, надмірна їх повнота, дуже коротка шия і т.д.

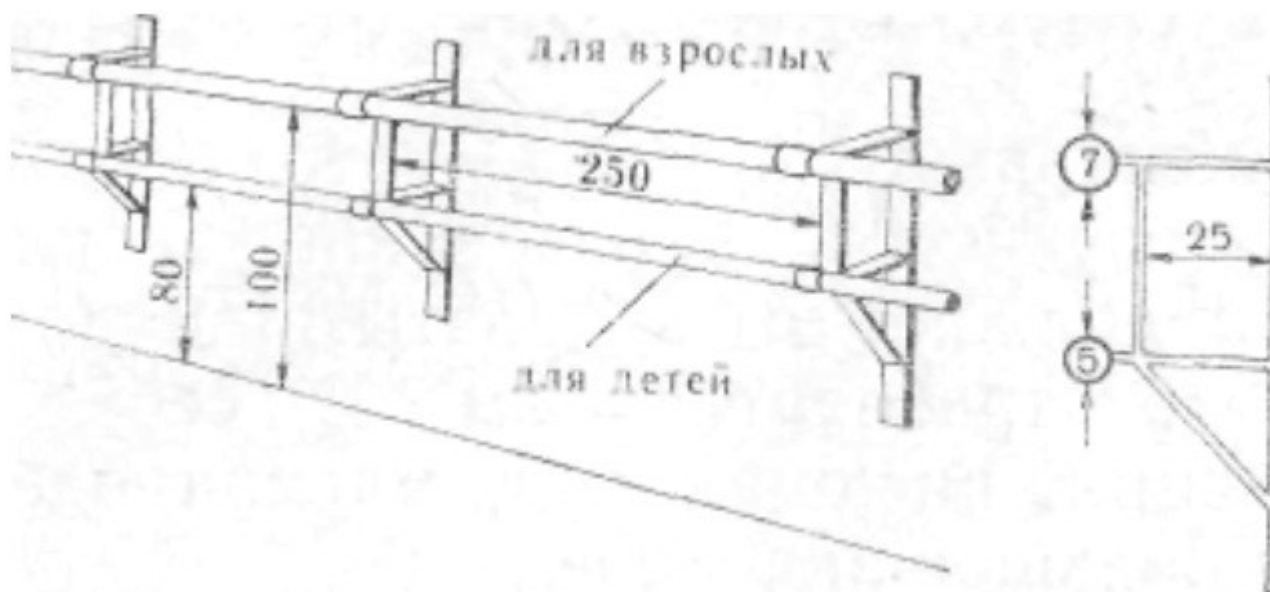
Приймаючи дітей в колектив, керівник повинен бути уважним, чуйним і тактовним. Всіх дітей рекомендуємо поставити в коло і запропонувати їм який-небудь танець. Деякі діти соромляться, в основному ті, які не виховувалися в дитячому саду. Їх потрібно підбадьорити, запросити до танцю, який виконують сміливіші діти. Так непомітно для учасників керівник підбирає дітей в танцювальний колектив.

Відібравши учасників майбутнього колективу, необхідно ознайомити їх батьків з правилами роботи колективу, записати анкетні дані дитини (прізвище, ім'я, домашню адресу, школу, клас), призначити день першого заняття і визначити форму одягу: для дівчаток — купальник і спідничка, для хлопчиків — майка і шорти.

Відповідно до віку дітей кружок ділиться на три групи: що вчаться молодшого віку, середнього і старшого. У одній групі повинне бути не більше 20—25 чоловік. Іноді діти починають займатися в групі з 10—12 років. Для них залишається програма підготовчих вправ першого року навчання, а танцювальні постановки можуть бути складніше за змістом. Бажано розділити дітей на групи не тільки за віком, але і відповідно їх технічній підготовленості.

Для зведених танців, в яких беруть участь діти всіх груп, рекомендується проводити репетиції в неділю, коли вони вільні від занять в школі. Природно, такі репетиції краще проводити з ранку, щоб в другу половину дня діти відпочивали.

Заняття проводяться в залі, обладнаному так званими станками — двома гладко відполірованими круглими палицями в діаметрі 5—7 см, закріпленими на стіні металевими кронштейнами. Відстань від підлоги до нижньої палиці 80 см, до верхньої — 100 см; відстань між кронштейнами — 2,5—3 м. Висота палиці встановлюється відповідно до зростання виконавців. Станок служить учням опорою під час виконання вправ і при розучуванні танцювальних елементів. Вони тримаються руками за станок, що допомагає утримувати корпус в рівновазі (мал. 1).

Коли стоять лицем до станка, обидві руки знаходяться на палиці, злегка зігнуті і опущені в ліктях. Грона рук вільно покладені на палицю (не обхвачувавши її) проти середини корпусу. Коліна сильно витягнуті. Плечі вільно розкриті і опущені. М'язи живота підтягнуті догори настільки, щоб корпус став прямим, легким і струнким. Стояти у верстата потрібно на відстані зігнутої і опущеної в лікті руки, вільна рука приймає підготовче положення; ноги у відповідній позиції, голова повернена від станка (мал. 2).

Коли праву руку розкривають в першу позицію, голову злегка нахиляють до лівого плеча, погляд спрямований на гроно руки; у другу позицію — голову, піднімаючи, повертають направо, погляд спрямований на гроно руки. Опускаючи руку в підготовче положення — голову залишити в попередньому положенні.

Коли руку піднімають через першу позицію в третю, голову, злегка піднімаючи, повертають наліво, погляд спрямований на гроно руки; розкриваючи руку в другу позицію, голову повертають направо. Рухи голови вільні, шия не напружена. — - Всі рухи зазвичай починають виконувати з правої ноги, тобто стоячи лівим плечем до верстата і тримаючись за палицю лівою рукою. Щоб виконати рухи з іншої ноги, потрібно обернутися через ліве плече на 180° і узятися за палицю правою рукою.

Зал для занять повинен бути чистим, світлим; підлога — дерев'яним. На кам'яній підлозі виконувати вправи не дозволяється.

Температура повітря в залі повинна бути $15\text{—}16^\circ$. Бажано встановити в залі великі дзеркала для того, щоб учні, відпрацьовує рухи і стежачи за своїм віддзеркаленням, могли себе контролювати і виправляти помилки.

До початку занять приміщення необхідно провітрити, підлогу чисто підмести, побризкати водою, щоб ноги не ковзали і не піднімався пил.

Рояль (піаніно) повинен бути настроєний і поставлений так, щоб концертмейстер міг бачити що вчать. Окрім залу, необхідно мати також окрему кімнату для переодягання дітей.

На заняття діти повинні приходити в спеціальній формі, що їх дисциплінує. Дівчатка надягають купальники без рукавів і широку спідничку, хлопчики — майки і шорти. Взуття для дівчаток і хлопчиків — тапочки на м'якій підшві (мал. 3, 4).

У кожному хореографічному кружку повинен бути чітко продуманий і розроблений план роботи на рік і на квартал. У річному плані враховується загальний зміст роботи кружка залежно від тих заходів, які намічено провести протягом року. У кварталному вказується програмний матеріал і конкретні терміни проведення намічених в річному плані заходів. Крім того, до кожного заняття складається поурочний план, в якому визначаються основні завдання в певній послідовності (перераховуються вправи і методи їх засвоєння).

Керівник повинен мати спеціальний журнал, в якому записуються плани роботи на рік, півріччя, на квартал і на кожне заняття; анкетні дані учнів: прізвище, ім'я, домашня адреса, номер школи, клас; короткий зміст проведеної роботи.

Для того, щоб заняття в кухлі були плідними, керівник повинен правильно організувати і направляти всю його роботу.

При систематичній роботі через два-три роки діти набувають певних знань і умінь. Вони повинні розуміти, що тільки в результаті старанних тренувань можна досягти успіхів.

З перших же занять необхідно прагнути до того, щоб рухи учнів були осмисленими, щоб діти створювали певний образ у виконуваному ними танці.

Велику увагу слід приділяти роботі рук під час виконання кожного руху. Над цим потрібно наполегливо працювати і виробити у дітей звичку до координації рухів. Тільки так можна досягти артистичності у виконанні рухів.

Обстановка, в якій учень починає роботу в кухлі, в значній мірі визначає його подальшу поведінку. Пунктуальність початку занять, звичка до тиші, при якій повинні проходити заняття, виключає думку про витівки або яке-небудь порушення дисципліни.

Педагог повинен піклуватися про те, щоб на заняттях було цікаво і весело, щоб між дітьми не виникали сварки.

Часто новий рух викликає деяке пожвавлення, діти поспішають його вивчити і показати друзям, поділитися враженнями. Цей «робочий шум» не варто сприймати як порушення дисципліни. Потрібно небагато почекати, а потім рішуче призвати дітей до тиші і, не підвищуючи голосу, продовжувати заняття. Уміле планування занять і організація зустрічей дітей першого року навчання з учнями старших груп, присутність новачків на концертах, зустрічі з майстрами мистецтв, артистами балету, відкриті заняття — все це є заставою зацікавленості учнів.

Хорошим стимулом є виступи самих дітей з концертами-звітами.

До тих пір, поки керівник не переконається в тому, що учні добре розучили танець, не можна виводити дітей на сцену, оскільки це тільки пошкодить справі.

Робота в змішаних групах складна: хлопчики розучують такі рухи, які не виконують дівчинки, тому з ними доводиться працювати окремо. Перш ніж приступити з хлопчиками до вивчення присядок, спочатку необхідно у всіх

вправах добиватися підтягнутого корпусу і рівної спини. Підготовку потрібно починати з напівприсідань в першій і другій позиціях, лицем до верстата, поступово переходячи до нескладних присядками: «жабка» і «м'ячик». Засвоївши їх у верстата, можна переходити на середину залу. У другому півріччі слід приступити до вивчення складніших присядок: проста присядка, присядка-разножка на каблуки в другій позиції.

Бувають випадки, коли дитина, що має здібності до танців, не може відразу справитися з координацією рухів тіла. Він добре виконує рухи, а про музику забуває. Якщо своєчасно з'ясувати, в чому полягає утруднення, помилку вдасться виправити, і дитина з часом стане хорошим танцюристом. Першочергове завдання керівника — розпізнати в дитині потенційні можливості і допомогти йому.

Література:

- 1.Базарова П., Мей В. Азбука классического танца.— М., Л.: Искусство, 1904.
- 2.Костровицкая В., Писарев А. Школа классического танца.— Л.: Искусство, 1976.
- 3.Ткаченко Т. Народный танец.— М.: Искусство, 1954.
- 4.Ширяев А., Бочаров А., Лопухов А, Основы характерного танца.— М., Л.: Искусство, 1938.
- 5.Макаренко А.С. Педагогические сочинения. В 10-ти т. - М., 1985.
- 6.Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. - К.: Радянська школа, 1974..
- 7.Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека. - Минск: Народная асвета, 1978.
- 8.Сухомлинский В.А. Мудрая власть коллектива. - М., 1975.
- 9.Асмолов АГ. Личность как предмет психологического исследования. -М., 1984.
- 10.Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. - М., 1968.
- 11.Бондаренко А.А. Методика хореографічної роботи у школі та позашкільних закладах. - К.: Музична Україна, 1974.